

Universal Declaration of Human Rights - Nzema

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EWIADEAMRA NOLOBOLÉ MÓO FALÉ SONLA NWO ADENLENYIANLÉ NE MÓ LA ANWO

MÓLEBÉBO

Wó meké ala móo Maanle Maanle móo wó Eku ye anu la gyinlabele nee pépezéle nee anwoadenlenyianlé a fa atianwolile, pépélile nee anzondwolé ba ewiade anu la,

Wó meké ala móo menli embu sonla nwo adenlenyianlé ne mó bie amaa zlua zo nyeele mgbane mgbane dzoowo esisi emaa menli adwenle ezekeye, nee ewiade ne móo eléba móo sonla biala banyia adenle aha edweké biala móo odaye okulo, nee diedi biala móo odaye okulo ké odie odi na ozulo la, emaa bela ye ali ké, ehye a le awienvolema anyelazo kpole kpale la,

Wó meké ala móo ohya, saa benrehye sonla benremaa onreho onretia esisile nee atisesebeyele, ké owo ké mela bo sonla nwo adenlenyianlé ne móo anwo bane la,

Wó meké ala móo ohya ké bema agonwoleyéle wó Maanle Maanle avinli kenya anyuhóle la,

Wó meké ala móo Maamgbolé Koyele ne anu amra éva bé diedi móo wó sonla nwo adenlenyianlé ne móo ye gyinlabele nee ye dibile nee mrenya nee mraale adenlenyianlé pépé ne móo anu la ewula sonla nwo adenlenyianlé nwo mela ne móo beféle ye "Kyata" (Charter) ne anu na belie bedo nu ké beboa beamaa menli anyia anyuhóle nee tenlabele kpale wó atianwolile bokoo nu la,

Wó meké ala móo Maanle Maanle móo wó Maamgbolé Koyele Eku ne anu nee Maamgbolé Koyele ne ébo ewóké ké bema awie biala anye azo sonla nwo adenlenyianlé nee atianwolile ne móo na beali zolé kpale la,

Wó meké ala móo adenlenyianlé nee atianwolile ehye móo anwo ndelebebo kpale hyia kpole kpale maa ewókébole ne azolile anzéé munlilile ne la,

Ati, Kekala

MAAMGBOLE KOYELE AYIA NE

bo nolo ké

Ewiadeamra Nolobolé Móo Falé Sonla Nwo Adenlenyianlé Nwo Ehye

le debie ko móo yelie yedo nu yemaa awie biala nee Maanle biala, amaa awie biala nee Eku biala móo dahuu kéva. Nolobolé ehye kezíe ye adwenle nu la abo modenle alua ngilehilele nee ndetele zo yeamaa nidi ara adenlenyianlé nee atianwolile ehye móo anwo, na eza yealua ngozo ndenle zo, Maanle nee Maanle Maanle zo, yeaboa yeamaa menli móo wó Maanle Maanle móo wó Eku ne anu nee Maanle Maanle móo Eku ne sie bé la anu amra amuala alie ado nu kpale na beali zolé kpale.

Edwekekpóke 1

Menli muala di bé ti anwo na eza noko bese wó dibile nee adenlenyianlé nu. Béle ndwenlenwo nee adwenle, yemoti owo ké bekile adiemayele bema bé nwo ngoko.

Edwekekpóke 2

Sonla ko biala le adenle nyia adenlenyianle nee atianwolile ne mɔ mɔ beva bewula Sonla Nwo Adenlenyianle Nwo Nolobɔle ehye anu la amuala bie. Onle ke ngakyile anzee ngilehilenu anzee nyeyenu biala mɔ fale menli ekpunli, menli ngakyile, nrenya anzee raale, anee, Nyamenlezonlenle, maanyele anzee adwenle bie, Maanle anzee menli abohilele, agyapadee, awole anzee gyinlabele gyene biala anwo la bie ba.

Eza noko onke ke bekile ngakyile anzee nyeyenu biala wɔ maanyele, melazolile nu, anzee maanle zo gyinlabele nu wɔ maanle ne anzee eleka mɔ sonla ne de la anu. Saa maanle ne di ɔ ti anwo o, saa maanle gyene a nea zo o, saa onli ɔ ti anwo o, onle ke ngakyile anzee ngilehilenu biala ba nu.

Edwekekpɔke 3

Ɔwɔ ke awie biala nyia ngoane, fanwodi nee sonla nwo baneɔle.

Edwekekpɔke 4

Onle ke beye awie biala kanra. Ɔwɔ ke betua aanrayele nee aanra edɔnele wɔ adenle biala anu.

Edwekekpɔke 5

Onle ke bekile awie biala nyane anzee beye ye atisesebe, amumuye anzee begua ɔ nyunlu aze anzee betwi ɔ nyunlu.

Edwekekpɔke 6

Ke mɔ mela se la, eleka biala mɔ awie biala lua la ɔwɔ ke benwu ke ɔdaye ɔle sonla.

Edwekekpɔke 7

Ke mɔ mela se la, menli kɔɔɔti se pepe mɔ onle ke ngakyile anzee ngilehilenu biala ba mela ne mɔ bɔ be nwo bane pepe la anu. Menli kɔɔɔti le adenle nyia be nwo baneɔle pepe mɔ ko tia ngilehilenu anzee nyeyenu mɔ tia Nolobɔle ehye nee debie biala mɔ maa zehae nyeyenu ne adenle la.

Edwekekpɔke 8

Sonla biala le adenle ke saa awie ye debie mɔ tia anwoadenlenyianle ne mɔ mɔ maamule nwo mela anzee mela eva emaa ye la a, ɔwɔ ke kɔɔto ne mɔ pepe die ye.

Edwekekpɔke 9

Onle ke bekye sonla, befa sonla besie anzee beye sonla befi maanle ne anu wɔ meke mɔ ɔtefonle mela anzee mela emmaa adenle la.

Edwekekpɔke 10

Wɔ awie biala adenlenyianle nee ye gyima ne mɔ anwo adwenlevala nwo anzee saa beka ke awie biala eye etane a ɔwɔ ke kɔɔto mɔ di ɔ ti anwo na onli mɔguazo la di ye edweke wɔ bagua nu.

Edwekekpɔke 11

1. Sonla biala mɔ bekeha ke yeye etane mɔ ɔdi ke betwe ɔ nzo la le adenle ka ke onze edweke ne anwo bie kyese bedi ye edweke wɔ bagua nu kɔɔto na kɔɔto ne bua ye fɔle ke mɔ mela se la. Wɔ kɔɔto eke ne ɔwɔ ke onyia ninyene mɔ ɔfa ɔpepe ɔdie ɔ nwo la kolaa.

2. Onle ke bebua sonla biala fɔle wɔ nyelee etane biala mɔ wɔ meke mɔ ɔyele zɔhane nyelee ne la enee onle etane mɔ ɔtia maanle anzee maanle maanle mela la anwo. Anzee onle ke betwe sonla ne anzo bema ɔtela mɔ bepe bedo eke ne wɔ meke mɔ ɔyele etane ne la.

Edwekekpɔke 12

Ɔnle ke menli fa be nloa wulowula awie feabo, ye abusua, ye sua nu edweke nu anzee ɔnle ke bekenga ye ahelata anzee bebo ye anyiemgba besɛkye ye anyunlunyia. Sonla zehae le adenle maa mela ne pepe die ye anzee bo ɔ nwo bane wo zehae akpɔsemadi ebela ne mo anwo.

Edwekekpɔke 13

1. Sonla biala le adenle ɔfi eleka mo ɔde la ɔkɔtenla eleka biala mo ɔkulo la.
2. Sonla biala le adenle ɔfi maanle biala anu nee ye maanle nu ɔko maanle gyene nu na ɔkola ɔsia ɔba ye maanle nu.

Edwekekpɔke 14

1. Sonla biala le adenle ke saa ɔlenwu amanee wo ye maanle nu a ɔkola ɔnriandi ɔko maanle gyene nu ɔmaa bɛmaa ye eleka ɔtenla anzee bebo ɔ nwo bane.
2. Saa amanee ne mo ahenle ne elenwu ye la envi anzee enlua maanyele ti anzee ye nyelee ne tia Maamgbhole Koyele mela ne nee ye bodane ne mo a, yemo maanle gyene ne enle adenle ke ɔkelie ye azie anzee ɔkebo ɔ nwo bane.

Edwekekpɔke 15

1. Sonla biala le adenle ke ɔye ekulomani.
2. Ɔnle ke bebu ekulomani biala ke ɔle eyevole la. Eza noko ɔnle ke besi awie biala mo kponde ke ɔkakyi ye ekulomaniyele la adenle wo meke mo mela emmaa adenle la.

Edwekekpɔke 16

1. Mrenya nee mraale mo bekɛdɔw agyalehɔle la, saa bele duzu menli o, saa bevi duzu maanle nu o, anzee saa beko duzu asɔne o, bele adenle begya be nwo na bebo edane. Be mu nwiɔ bele adenle pepe wo agyale nwo, wo be agyale nee be ewolebole nu.
2. Ɔwo ke menli nwiɔ ne die to nu kolaa na beagya be nwo.
3. Kunli nee yelee nee be mra a le ekpunli mo bo sua ɛkyekyele bo anzee ekpunli mo tele ye menli dɔɔnwo a, yemɔti ɔwo ke menli ekpunli ne nee maanle ne mo bewo nu la sinza be.

Edwekekpɔke 17

1. Sonla biala le adenle ke ɔnyia ɔ ti anwo agyapadee, eza noko ɔle adenle ke ɔ nee awie mo bo nu nyia agyapadee.
2. Ɔnle ke awie biala hwele ye agyapadee wo meke mo mela emmaa adenle la.

Edwekekpɔke 18

Sonla biala le adenle ke ɔdwenle adwenle biala na ɔsonle debie biala mo ɔkulo la, eza ɔle adenle ɔkakyi ye Nyamenlezonlenle ne anzee ye diedi ne nee fanwodi, yee akee noko ɔle ɔ nwo adenle ke ɔ ngome anzee ɔ nee menli wo bagua anzee fealera nu ɔkile ye asɔne anzee ye diedi ne wo ngilehilele, nyelee, ezonlenle nee boenleanle nu.

Edwekekpɔke 19

Sonla biala le adenle ke ɔdwenle na ɔka edweke mo ɔkulo la; eza ɔle ɔ nwo adenle ke ɔfa adwenle biala mo ngyegyeye biala enle nwo na ɔdua nolobole ndenle ne mo biala anu ɔkponde, ɔtie na ɔka edweke ɔkile menli na ɔmaa be adwenle mo ngyegyeye biala enle nwo a.

Edwekekpɔke 20

1. Sonla biala le adenle kɔ ayia anzɛɛ eku mɔɔ anzondwole wɔ nu la bie.
2. Onle ke behye sonla bɛmaa ɔkɔ eku nu.

Edwekekpɔke 21

1. Sonla biala le adenle boa wɔ ye maanle ne ebule nu, ɔle adenle ɔtu ɔ nwo ɔsie eke ɔmaa betu ye ɔkɔ Melalile Ayia ne bie anzɛɛ ɔboa ɔmaa betu menli bekɔ Melalile Ayia ne.
2. Sonla biala le adenle nyia maanle gyimayele nwo nvasoe wɔ ye maanle ne anu.
3. Ezuavole ne ehulolɛdeɛ ne a le Arane tumi ne a, bekile bɛ ehulolɛdeɛ ehye wɔ meke biala nee nɔhale emadole mɔɔ awie biala nyia adenle to ye deɛ wɔ feabo nu anzɛɛ wɔ ndenle biala anu mɔɔ ngyegyele biala enle nu la.

Edwekekpɔke 22

Awie biala mɔɔ wɔ menli ekpunli avinli la ɔwɔ ke maanle ne sinza ye eza ɔwɔ ke maanle ne dua ye mɔdenlebo nee maanle maanle moale zo, nee ke maanle ko biala ye maamule, agyapadeɛ, ezukoa, menli nee maandee gyinlabelɛ ne si de la azo maa sonla ko biala nyia ninyene mɔɔ hyia ye anyunlunyia nee ye boeyele nwo la.

Edwekekpɔke 23

1. Sonla biala le adenle ye gyima mɔɔ okulo la, Akee noko ɔle adenle ke ɔnyia gyima ne anwo ahunlundwole. Eza noko ɔwɔ ke maanle ne boa maa awie biala nyia gyima mɔɔ gyima ne envi ɔ sa a.
2. Sonla biala le adenle ke gyima mɔɔ ɔkeye la ɔnyia nwole ahatuale ke mɔɔ saa awie gyene a ye le gyima zohane a anrɛɛ ɔkenyia ye la.
3. Sonla biala mɔɔ ye gyima la ɔwɔ ke nyia nwole ahatuale kpale mɔɔ ɔkola ɔfa ɔnea ɔ ye nee ɔ mra amaa bɛ tenlabelɛ nu aye kpale a. Eza noko ɔwɔ ke ɔnyia ezinzale ne mɔɔ maanle ne fa sinza menli la bie.
4. Sonla biala le adenle boa gyimayele Eku nu wɔ ye ehulolɛdeɛ ezinzale ti.

Edwekekpɔke 24

Sonla biala le adenle ke ɔdie ye enwomenle bie na ɔdielie ɔ nye, na ɔnyia meke ezinra mɔɔ ɔfa ɔye gyima na eza noko ɔnyia meke mɔɔ saa ɔye gyima dedee a ɔfa ɔdie ye enwomenle bie na betua ye nwole kake la a.

Edwekekpɔke 25

1. Sonla biala le adenle ke ɔ nee ɔ ye nee ɔ mra nyia tenlabelɛ kpale mɔɔ fale bɛ ngoane, alee, edanle, dabele nee ayileyele nee ninyene mɔɔ hyia maa bɛ la anwo. ɔwɔ ke benyia moale wɔ meke mɔɔ benye gyima, anwonyane kebo bɛ, bengola gyima ye, kunli anzɛɛ ye le kewu, bekeye mgbanyinli anzɛɛ ɔlua ndenle bie azo bengola bennea bɛ nwo la.
2. ɔwɔ ke mreladane nee ngakula nyia moale nee enleanle kpale. Kakula biala, saa begyale ɔ nli anzɛɛ beangya ɔ nli na beawo na beawo ye o, ɔwɔ ke benea ye anzɛɛ besinza ye ke mɔɔ ɔfeta la.

Edwekekpɔke 26

1. Sonla biala le adenle sukoo nwoma. Onle ke betua nwomazukoale nwo kake biala, bɔbɔ wɔ mɔlebebo nwomazukoale deɛ ne anwo. ɔwɔ ke mɔlebebo nwomazukoale ne ye nhye maa kakula biala. ɔwɔ ke menli nyia adenle sukoo mbulale nee milahyinli nee gyima nwo nwoma. Eza noko awie biala mɔɔ bɔ mɔdenle la kola sukoo nwoma kpole.

2. Ɔwɔ ke nwomazukoale maa awie biala tenlabelɛ nu ye kpale na ɔmaa sonla nwo adenlenyianle nee ye atianwolile ne mɔ enilile gyinla kpundii. Ɔwɔ ke nwomazukoale maa ndelebebo, be kunlu elile nee agɔnwolɛyele ba maanle maanle avinli, menli anzɛɛ asɔne asɔne avinli na ɔboa ɔmaa Maamgbɔle Koyele gyima ne mɔw ɔlɛdi mɔw ɔfale anzondwole nwo la di munli.

3. Awovolema le adenle ke bemaa be mra sukoa nwoma mɔw bekulo ke be mra ne mɔ sukoa la.

Edwekekpɔke 27

1. Sonla biala le adenle ke ɔdaye ɔye maandɛɛ nyelɛɛ biala mɔw bɛye wɔ maanle anzɛɛ sua ne azo la bie, na eza ɔnyia ninyene edɔlɔle nee abɔdɛɛ nwo nrelebe nwo anyuhɔle nvasɔɛ ne mɔ bie.

2. Sonla biala le adenle ke ɔnyia debie mɔw ɔkehɛle mɔw fale abɔdɛɛ nwo nrelebe, nwoma anzɛɛ debie mɔw ɔkedɔlɔ la anwo banebɔle.

Edwekekpɔke 28

Sonla biala le adenle ke ɔ nee menli nee maanle maanle nu amra di ngitanwo amaa yeanyia adenlenyianle nee atianwolile ne mɔ mɔw wɔ Sonla Nwo Adenlenyianle Nwo Nolobɔle ɛhye anu la nwo nvasɔɛ kpale.

Edwekekpɔke 29

1. Sonla biala le gyima ye fa maa ye menli mɔw ɔwɔ be avinli la amaa ɔlua zo yeahola yeanyia anyuhɔle anzɛɛ yeali munli.

2. Saa sonla biala fa ye adenlenyianle nee atianwolile ne mɔ aye gyima a, enee ɔngile ke ɔle adenle ɔbulu mɛla zo; ɔwɔ ke ɔdi ɔ gɔnwɔ mɔ adenlenyianle nee atianwolile ne mɔ eni na ɔbɔ ye ebɛla ke mɔw maanle ne mɔw ɔwɔ nu la mɛla ne mɔ mɔw fale benwonilile, anzondwole nee ye boɛyele ne se la.

3. Ɔnle ke bedua adenlenyianle nee atianwolile ɛhye mɔ azo bɛye ninyene mɔw ɔtietia anzɛɛ ɔbulu bodane nee ndenle ne mɔ mɔw Maamgbɔle Koyele ne ɛhyehye edo ɛke la azo.

Edwekekpɔke 30

Debie biala mɔw wɔ Sonla Nwo Adenlenyianle Nwo Nolobɔle ɛhye anu la engyi ɛke ne emmaa maanle ko, anzɛɛ menli ekpunli ko anzɛɛ sonla ko angome mɔw ɔmaa ye adenle ɔye debie ɔsekye adenlenyianle nee atianwolile ne mɔ mɔw behyehye bedo ɛke ne la a.
